

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

9 De documentis ex superiori sanctorum doctrina haustis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

De documentis ex superiori Sanctorum
doctrina haustis.

CAPVT IX.

PRI MV M documentum sit, vt in medita-
ti. ne Scripturarum diuinarum, nullum
verbum velut superfluum transfiliat. Nam
nullum esse superfluum docet B. CHRYS-
SOSTOMVS in illa verba Genesis. *Cham*
autem erat pater Chanaam. Dignum, in-
quiens, hic fuerit, et inquirimus, quare di-
uina Scriptura hos tres filios Noe comme-
morando subdit, *Cham* autem erat pater
Chanaam. Et subdit. Non putetis obsecro,
hoc absque causa fuisse adiectum. Nihil e-
nim est in diuina Scriptura, quod non ali-
quaratione dictum sit, que & non latentem
in se habeat utilitatem. Quare ergo addidit.
Cham autem erat pater *Chanaam*? Voluit
enim per hoc nobis illius intemperantie resimi-
litudinem insinuare: & quod neque calamitatis
magnitudo illum coercere potuit, neque tan-
ta in arca angustia irrefrenatam illius con-
cupiscentiam sedauit, sed iam statim ab ini-
tio mentis sue malitiam monstrauit. Ean-
dem considerationem habet in homilia
29. in alia verba paulo post dicta. Et vidit
Cham

Gen. 9.

Chr. hom.

28.

Cham pater ille Chanaam nuditatem patris sui, & egressus nunciauit duobus fratribus suis, dicens Propterea enim, vt discas iam pridem, & ab initio eum mentis corrupta fuisse non simpliciter dicit Scriptura. Vidit Cham nuditatem patris sui Sed quid? Et vidit Cham pater Chanaam. Quare, dic mihi, & hoc loco filii vocabulum assignat? Vt discas illum fuisse intemperantem & mente, qua in tanta turbatione procreanda proli vacauit eadem etiam nunc in contumeliam patris prorupisse.

ALTERVM documentum est, nullum verbum transfiliendum esse, etiam si casu videatur toti orationi insertum; quia si vltimum foret, esset maxime illud quod aliquando Dominus dixit apud B. Ioannem. *Ioan. 7. Doctrina mea non est mea.* Nam vt innuit B. AVGVSTINVS tract. 29. *Videtur paucis verbis, quasi contraria locutus. Si enim non tua, quomodo tua. si tua, quomodo non tua? Tu enim dicis Vtrumque, & mea doctrina, & non mea.* Et tamen ille ipse hinc confirmat sublime illud mysterium Consubstantialitatis filii cum patre, dicens. *Qua est doctrina Patris, nisi Verbum Patris?* Ipse ergo Christus doctrina Patris, si Verbum Patris. Sed quia Verbum non potest

potest esse nullius, sed alicuius, etiam doctrinam suam dixit seipsum, & non suam, quia Patris est Verbum. Quid enim est tam tuum, quam tu, si alicuius es, quod es?

TERTIVM est, considerandum, quid primo, quid secundo loco dicatur. ut in visione Iacob Patriarchæ dicitur. *angelos ascendētes & descendentes.* ut intelligeremus, cum cælum sit angelorum sedes, motum primo debere esse sursum, deinde deorsum. Unde colligit B. Greg. 2 parte pastoralis. cap. 5. Prædicatores & Prælatos prius debere per contemplationem & amorem ascendere ad Deum, quam descendant ad nos, & nobis benefaciant.

QVARTVM est in divinis scripturis non usurpari synonyma ad ornatum, sed ad significandum aliquod mysterium, vel ut occasio præbeatur eruendi alicuius conceptus boni, ut facit S. GREGORIUS homilia 35. in verba B. Lucae. *Cum audieritis praelia, & seditiones, nolite terreri.* ubi duo illa verba, licet non ita videatur, inter se differre indicavit. *Pensanda,* inquit, *sunt verba redemptoris nostri, per qua nos aliud interius, aliud exterius passuros esse denunciat: Bella quippe ad hostes pertinent, seditiones ad ciuitates, Sensum quoque moralem inde elicit*
hunc

Gen. 28.

Luc. 21.

hunc nimirum animi nostri perturbaciones aliquando ex causis internis, aliquando ab externis oriri. *Vt ergo, inquit, nos indicet interius exterius quod turbare, aliud nos fatetur ab hostibus, aliud a fratribus perpetr.*

QVINTVM sit, etiamsi verba quaedam significatione parum nonnunquam videantur inter se distare, tamen inquirenda est illa distantia quantumuis minima, vti facit S. Augustinus in psalmum 85. de verbis Ecclesiastici c. 24. *Qui te manducant, iterum esurient, & qui de te bibunt, iterum sitient.* Subiungit enim. Immo verò non dixit ITERVM, sed dixit ADHVC. *Nam iterum sitiet, qui quasi primo saginatus discesserit, & digresserit & redierit bibere, adhuc etiam sitient, qui te bibunt, sic bibendo sitiant. Quid est bibendo sitire? nunquam fastidire.* Ex quibus duabus vocibus colligit discrimen voluptatum cœlestium à terrenis. Illis enim applicat verbum ADHVC, vti facit hic in explicatione psalmi. his verò applicat ITERVM, exponens tractatu 75. verba illa B. Ioannis à Christo ad Samaritanam dicta. *Qui bibe-^{Ioan. 4.} rit ex hac aqua, sitiet iterum.*

SEXTVM est, examinandas esse quaslibet vocolas, vti facit B. GREGORIUS homilia I. in Ezech. vbi ex prima primi capitis

I vocula

vocula ET sublimem illam doctrinam colligit, nempe prophetas oculo intellectus tam clarè perspicere res sibi reuelatas, atque oculis corporeis conspiciunt præsentes, & ideo vtrasque velut similiter cognitatas coniungere. SED prima questio, inquit, nobis oritur, cur is, qui nihil adhuc dixerat, ita exorsus est. ET FACTVM EST. cum non sit sermo, cui hoc, quod incipit, subiungatur? Qua in re intuendum est, quia sicut nos corporalia, sic propheta sensu spiritalia aspiciunt: eiusque & illa sunt præsentia, quae nostra ignorantia absentia videntur. Vnde fit, ut in mente propheta ita coniuncta sint exterioribus interiora, quatenus simul vtraque videant, simulque in eis fiat, ut intus verbum, quod audiunt, & foras, quod dicunt. Patet igitur causa, cur, qui nihil dixerat, inchoauit dicens. Et factum est. Quia hoc verbum quod foris protulit, illi verbo, quod intus audierat, coniunxit. Continuat ergo verba, quae protulit, visioni interna, & idcirco incipit dicere, ET. Subiunxit enim hoc quod exterius loqui inchoat, ac si & illud foris esset, quod intus vidit. Hucusque ille.

SEPTIMVM sit, non solum voculas non negligendas, sed nec distinctiones per commata & puncta, quarum mutatio saepe
dissimili-

diffimiles gignit sensus. teste B. August. tractatu primo in verba B. Ioannis. *Quod factum est in ipso vita erat.* sic enim scribit. *Pronuncia sic, quod factum est. Hic subdistingue, & deinde infer. In illo vita erat.* non autem sic. *Quod factum est, in ipso vita erat.* Et subdit rationem. *Si enim omnia in ipso facta sunt, omnia vita sunt. Non te abducant haeretici.*

Ioan. I.

OCTAVVM est, vim quandam quoque esse in accentibus, & nota interrogationis? & hæc quidem, quando dubia sit, vel non intelligendum est, vt monent Patres ex antecedentibus vel consequentibus.

NONVM est reperiri in scriptura voces quasdam geminatas partim declinabiles, partim indeclinabiles, quibus vehementia affectus denotatur. vt sunt illæ Christi Domini nostri in cruce. **DEVS** *Deum meum,* *Et quid dereliquisti me.* quæ vehementem designant dolorem. sicut illæ aliæ & ardens desiderium. **DESIDERIO** *desideravi hoc Pascha manducare vobiscum.* Nam Hebræi, cum careant superlatiuo, dum amplificare rem volunt, vtuntur congeminatione vocis.

I 2 DICI

DECIMUM est, S. Scripturam in vno eodemque sermone transire sæpe ab vna persona ad aliam, vt à tertia ad secundam sic S. Ioannes c. 19. cum dixisset. *Si quis diligit me, sermonem meum seruet.* paulo post addit. *Si diligitis me, sermonem meum seruate.* De qua variatione S. AVGVSTINVS libro 1. de ser. Dom. annotauit, Christum, dum proponeret discipulis suis octo beatitudines in genere, in tertia persona locutum. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* eademque loquendi forma expressisse reliquas septem. Deinde verò sermonem profecutum in secunda persona. *Beati eritis, cum maledixerint vobis homines, &c.* Ex qua mutatione colligit dictus sanctus Dominum indicare illis voluisse, quæ generatim locutus fuisset, tanquam absentibus, sibi quoque dicta reputarent: & rursus quæ speciatim ipsis dixisset, esse quoque dicta pro absentibus. *Inde iam cepit, inquit, loqui, presentes compellans, cum & illa, quæ supra dicta sunt, ad eos etiam pertinerent, qui presentes audiebant, & hac postea, quæ videntur presentibus specialiter dici, pertineant etiam ad illos, qui absentes vel futuri erant.*

VNDECIMUM sit, transire eandem nonnunquam

nunquam à numero singulari in pluralem,
 & contra vt Cantic. I. *Trahé me post te, CVR-*
REMVS in odorem Unguentorum tuorum.
 Ex qua mutatione colligit S. BERNARDVS
 salutare illud documētum Proprium nempe
 esse virtutis caritatis, vt mortificationes
 aliasque molestias voce *TRAHE* compre-
 hensas sibi soli vendicet, consolationes ve-
 rò, & gaudia communicet amicis & sodali-
 bus. *Sequitur quaestio*, inquit, *cur similiter,*
cum sepetur trahi, etiam adolescentulus non
adunxit? quare ME, & non NOS? cur ergo
pluraliter mox subiectum, CVRREMVS, cur
TRAHI te singulariter postulasti? Et respon-
det, Trahimur, cum tribulationibus & ten-
tationibus exercemur. Currimus, cum inter-
nis consolationibus, & inspirationibus visita-
ti, tanquam in suauolentibus Unguentis re-
spiramus. Ac pergit respondere in persona
sponsæ. Ergo quod austerum & durum vide-
tur retineo MIHI, tanquam forti, tanquam
sana, tanquam perfecta, & dico singulariter,
TRAHE ME. Quod suauē & dulce, tibi tan-
quam infirmo communico, & dico, CVRRE-
MVS. Volo habere socias consolationis, non au-
tem laboris.

Quod autem numeri rationem habere,
 tam in nominibus, quam in verbis, vanum

I 3 non

Gal. 3.

non sit, testatur S. PAVLVS, qui scribens ad Galatas, dum proponit promissionem de Messia factam Abrahamæ. *Abraham, inquit, facta sunt promissiones, & SEMINI eius. Non dicit seminibus, quasi in multis sed quasi in vno, & SEMINI.*

DE MV M consuevit Scriptura sacra innuere dictum aliquid vel factum, quod tamen non est expressum, vt est legatio, quam S. Martha instituit ad sororem suam Magdalenam, quod à Domino vocaretur, qui ad resuscitandum eorum fratrem Lazarum aduenerat. *Magister adest, inquit, & vocat te,* vt refert S. Ioannes cap. 11. vbi non fit mentio illi commissam fuisse istam curam. In his ergo casibus licitum est meditati rem sibi ob oculos ponere, non vt facta est, sed vt probabiliter fieri potuisse existimabit. Exempli causa, si mediteris de apparitione angeli facta Christo oranti in horto. *apparuit enim angelus, confortans eum,* ait B. LV CAS. posses ipse imaginari, cuiusmodi fuerit colloquium angeli, cum Christo, quod solandi eius causa instituit.

Luc. 22.

EANDEM doctrinam vsurpare potes, quando contingit quiddam non modo
non

MEDITANDI PARS II. 135

non expressum in scriptura, sed nec insinuatum, & tamen probabile est, id fieri potuisse, tunc enim meditari potes id, quod arbitraris dictum vel factum. Ut si consideres profectorem Pastorum ad Christum recens natum, poteris imaginari, quomodo salutarint B. Virginem eius matrem, & quid responsi ab ea acceperint, quid obtulerint, & id genus alia, etiam si nulla eorum sit apud Evangelistas mentio.

I 4 TRA-